

בענין תדיר ומקודש

שלמה צוקר

י"ב סיון ה'תש"פ

1. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף פט עמוד א

מתני. /כל התדיר מחבירו קודם את חבירו, התמידין קודמין למוספין, מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח, מוספי ר"ח קודמין למוספי ר"ה, שנאמר: מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה.

גמ. 'מנא לן? מנא לן? כדקאמר טעמא מלבד עולת הבקר! דילמא תמידין הן דקדמו למוספין משום דתדירי, מוספין למוספין מנ"ל? א"ר אילעא, דאמר קרא כאלה תעשו ליום שבעת ימים, אלה כאלה. והאי מיבעי ליה לגופיה! א"כ, ניכתוב אלה תעשו ליום. אי כתב אלה תעשו ליום שבעת הימים, ה"א: אלה לשבעת הימים) אין מידי אחרינא לא! (ליום כתיב. ואכתי אימא: אלה ליום, אבל שאר יומי לא ידענא כמה! אמר קרא: תעשו, שיהו כל העשיות שוות. אביי אמר: מגופה דקרא, אם כן, לימא קרא מלבד עולת הבקר ותישתוק, אשר לעולת התמיד ל"ל? למימר, דהך דתדירא תיקדום.

מתני. 'כל המקודש מחבירו קודם את חבירו; דם החטאת קודם לדם העולה, מפני שהוא מרצה; איברי עולה קודמין לאימורי חטאת, מפני שהוא כליל לאישים; חטאת קודמת לאשם, מפני שדמה ניתן לד' קרנות על היסוד; אשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדשי קדשים; תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים, מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם; השלמים קודמין לבכור, מפני שהן טעונין מתן ד' [ונסמיכה] ונסכים ותנופות חזה ושוק; הבכור קודם למעשר, מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים; המעשר קודם לעופות, מפני שהוא זבח ויש בו קודש קדשים דמו ואימוריו; העופות קודמין למנחות, מפני שהן מיני דמים, מנחת חוטא קודם למנחת נדבה, מפני שהוא בא על חטא; חטאת העוף קודמת לעולת העוף, וכן בהקדישה.

2. ש"י מסכת זבחים דף פט עמוד א

מפני שהוא מין זבח - זביחת סכין ועוף במליקה וזבחים חשיבי מפני שמצותן מרובה שכל הקרבנות באין מהן.

3. רש"י מסכת זבחים דף צ עמוד ב

עיילא בה חשיבות דעולת בהמה - שבאה עמה והיא חשובה ממעשר שהיא קדש קדשים וכליל ומגזירת הכתוב החטאת קודמת ואף על פי שזו מין זבח.

4. רש"י מסכת זבחים פרק י - כל התדיר] המתחיל בדף פח עמוד ב

מפני שהוא בא להכשיר את המצורע - לקדשים ולביאת מקדש הלכך חשיבות הוא לגביה שטהרה תלויה בו.

5. משנה מסכת זבחים פרק ה

[*] איזהו מקומן של זבחים קדשי קדשים שחיתתן בצפון פר ושעיר של יום הכפורים שחיתתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב:

[*] פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיתתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון הזיה על הפרוכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעכבת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון אם לא נתן לא עכב אלו ואלו נשרפין בבית הדשן:

[*] חטאות הצבור והיחיד אלו הן חטאות הצבור שעירי ראשי חדשים ושל מועדות שחיתתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות כיצד עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית שירי הדם היה שופך על יסוד דרומית ונאכלין לפניו מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות:

[*] העולה קדשי קדשים שחיטתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע וטעונה הפשט ונתוח וכליל לאישים :

[*] זבחי שלמי צבור ואשמות אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות :

[*] התודה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלים בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות המורם מהם כיוצא בהם אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם :

[*] שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד המורם מהם כיוצא בהן אלא שהמורם נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם :

[*] הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד שינה באכילתן הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי:

6. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף פט עמוד ב

גמ. 'מנא הני מילי ? דת"ר : ופר שני בן בקר תקח לחטאת. אם בא ללמד שהן שנים, הרי כבר נאמר ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה, מה ת"ל ופר שני בן בקר תקח לחטאת ? שיכול שיהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה ? ת"ל : ופר שני בן בקר תקח לחטאת ; אי פר שני, יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל מעשיה ? ת"ל : ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה, הא כיצד ? דם חטאת קודמת לדם עולה, מפני שמרצה

איברי עולה כו. 'ואמאי ? מתנה קמייתא דמכפרה תיקדום והנך לא ! אמר רבינא : הכא בחטאת הלויים עסקינן, ואף על גב דכי עולה דמי, קאמר רחמנא היא תיקדים. במערבא אמרי : הואיל והתחיל במתנות גומר.

7. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צ עמוד ב צא עמוד א

גמ. 'איבעיא להו : תדיר ומקודש, איזה מהם קודם ? תדיר קודם משום דתדיר, או דלמא מקודש קדים דקדיש ?

8. תוספות מסכת זבחים דף צא עמוד א

תא שמע מוספי שבת קודמין כו - 'בכל הני תא שמע צריך טעם מאי קס"ד מאחר דכבר שני אטו שבת למוספין אהני לתמידין לא אהנאי וצריך לדקדק בפרק התכלת) מנחות דף מט (גבי התמידין אין מעכבין את המוספין דאיכא כי הך בעיא דתדיר ומקודש ולא פשיט מיניה מידי דלא מייתי הכא ראיות דהתם והנהו דהכא לא מייתי התם. ?

9. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צא עמוד א

תא שמע : תמידין קודמין למוספין, ואף ע"ג דמוספין קדישי. אטו שבת למוספין אהנאי, לתמידין לא אהנאי

ת"ש : מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש. אטו ראש חודש למוספין דידיה אהני, למוספי שבת לא אהני ?

תא שמע : מוספי ראש חודש קודמין למוספי ראש השנה, אף על גב דראש השנה קדשה. אטו ראש השנה למוספי דידיה אהני, למוספי ראש חודש לא אהני ?

ת"ש, ד"א : ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, אף על גב דברכת היום קדישה. אטו שבת לברכת היום אהנאי, לברכת היין לא אהנאי ?

תא שמע : דאמר רבי יוחנן, הלכה : מתפלל אדם של מנחה ואח"כ של מוספין. אטו שבת לתפלת מוספין אהנאי, לתפלת מנחה לא אהנאי ?

ת"ש : שלמים של אמש, חטאת ואשם של יום, שלמים של אמש קודמין ; הא אידי ואידי דיום - חטאת ואשם קדמי, ואף על גב דשלמים תדירי ; אמר רבא : מצוי קאמרת ? תדיר קמיבעיא לן, מצוי לא קמיבעיא לן. אמר ליה רב הונא בר

יהודה לרבא: אטו מצוי לאו תדיר? והתניא: אוציא את הפסח שאינו תדיר, ולא אוציא את המילה שהיא תדירה! מאי תדירה? תדירה במצות. ואיבעית אימא: מילה לגבי פסח כי תדיר דמיא

10. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מט עמוד א עמוד ב

מתני. 'התמידין אין מעכבין את המוספין, ולא המוספין מעכבין את זה את זה...'

גמ. 'בעא מיניה ר' חייא בר אבין מרב חסדא: ציבור שאין להן תמידין ומוספין, אי זה מהן קודם? היכי דמי? אילימא תמידין דיומיה ומוספין דיומיה, פשיטא, תמידין עדיפי, דהוו להו תדיר ומקודש! אלא תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא, תמידין עדיפי שכן תדיר, או דלמא מוספין עדיפי דהוו להו מקודש? אמר ליה, תניתוה: התמידין אין מעכבין את המוספין, ולא המוספין מעכבין את התמידין, (ולא) את (המוספין מעכבין זה את זה; היכי דמי? אילימא דאית ליה, ולקדם, והתניא: מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר? ת"ל: וערך עליה העולה, ואמר רבא: העולה - עולה ראשונה

אלא פשיטא דלית ליה, ואי דיומיה אמאי? תדיר ומקודש תדיר עדיף! אלא לאו דלמחר, וקתני: אין מעכבין זה את זה, אלמא כי הדדי נינהו! אמר ליה אביי: לעולם דאית להו, ולקדם, ודקא קשיא לך שלא יהא דבר קודם, מצוה בעלמא הוא.

ת"ש: אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה; היכי דמי? אילימא דאית ליה, תמידין ומוספין טובא הוו! אלא לאו דלית ליה, ושמע מינה תמידין עדיפי! לא, לעולם דאית ליה, והכי קא אמר: אין פוחתין מששה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים ד' ימים קודם שחיתה,...

11. רש"י מסכת מנחות דף מט עמוד א

גמ. 'תדיר ומקודש - תדיר בכל יום ומקודש שהיום יום טוב הוא דאי לאו יום טוב ליכא מוסף ומוספין לא הוו אלא מקודש, לשון אחר תמידין מקודשים קודם מוספים דתמידין קרבי ברישא.

תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא - כגון דיש להם בשבת שני כבשים לבד התמידין וקא מיבעיא ליה אם יקריבם היום למוספין ולא יהו לו תמיד למחר או יניחם לצורך תמיד מחר.

מוספין דהאידינא מקודש נינהו - דהיום שבת קודש ותמידין דלמחר לא הוו להו מקודש דלמחר חול ל"א מוספין הוו מקודש קודם תמידין דמוספין יקרבו היום ותמידין לא יקרבו היום עד למחר.

אילימא דאית ליה - תמידין ומוספין.

12. קרן אורה מסכת זבחים פרק י

שם גמרא תדיר ומקודש איזה מהן קודם, ע' תוס' דף צ"א (א) ע"א (בד"ה ת"ש שכתבו דצריך לדקדק בהא דבעי במנחות ג"כ כי הך בעיא ולא מייתי התם הך דהכא כו' ע"ש. ובאמת לאו חד בעיא היא, דהתם מיבעי בדליכא אלא אחד, או למוסף דהאידינא או לתמידין דלמחר, דמוסף דהשתא הוא מקודש ותמידין דלמחר הוא תדיר, וכה"ג הי מינייהו קדים, והכא מיבעי ליה אי שניהם עומדים הי קדים, וא"כ לא תליא הא בהא, וי"ל דאפילו אי בשניהם עומדים תדיר קודם או איפכא מ"מ לדחות השני לגמרי אפשר אידך קדים, וכה"ג כתבו התו' ז"ל בשבת פרק במה מדליקין) כ"ג ע"ב ד"ה הדר (דהיכא דיש לקיים שניהם תדיר קודם, ומקדימין קריאת ר"ח לחנוכה, אבל היכא דא"א לקיים שניהם פרסומי ניסא עדיף, וע"כ התם בעיא אחריתי היא, אי גדול כח תדיר כ"כ לדחות מצוה בזמן, כגון מוסף דהאידינא בשביל תמיד דלמחר אשר לא הגיע זמנו עדיין

13. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פרק ז

מתני 'ואם בבגדי בוץ קרא קידש ידיו ורגליו ופשט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו יצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים דברי ר' אליעזר ר"ע אומר עם תמיד של שחר היו קריבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של בין הערבים...'

גמ'א'ר יוחנן זו דברי ר'א'ור"ע אבל דברי חכמים כולהו היו קריבין עם תמיד של בין הערביים ר' חונה בשם רב יוסף אתיא דר' לעזר כב"ש כמה דב"ש אמרי תדיר מקודש מקודש קודם כן ר' ליעזר אומר תדיר מקודש מקודש קודם היך עבידה עבודת היום מקודשת ומוספי היום תדירין עבודת היום קודמת למוספי היום פר ואיל ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים

14. קרבן העדה מסכת יומא פרק ז

גמ' כולהו. אילו ואיל העם ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ ואימורי חטאת כולם קריבים עם תמיד של בין הערבים: אתיא דר'א. דמתני' דאמר אילו ואיל העם קודמים למוספים:

כב"ש. דאמרי בפ"ח דברכות שמברך על היום ואח"כ מברך על היין אף על גב דברכת היין תדירה אפ"ה קדוש היום קודם שהוא מקודש ה"נ עבודת היום מקודש ומוספין תדיר עבודת היום קודם:

היך עבידה. כמו היכי דמי:

פר ואיל וז' כבשים. כולן עולות והן קרבנות הכתובים בחומש הפקודים:

והשאר. היינו שעיר הנעשה בחוץ ואיל העם ואימורי חטאת:

טעמא. דהאי תנא שמקריב כל העולות בשחר סמוך לתמיד של שחר שהוא עולה ושעיר הנעשה בחוץ וכו' [שהן] דף לז עמוד ב [חטאת סמוך לפר ושעיר הפנימי שהן חטאת:

15. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ט הלכה ב

וכיצד סידור הקרבנות, מוסף שבת תחלה ואחריו מוסף החדש ואחריו מוסף יום טוב, שכל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכן כל המקודש מחבירו קודם את חבירו, היה לפניו תדיר ומקודש יקדים איזה מהם שירצה.

16. ר' עובדיה מברטנורא מסכת זבחים פרק י

ותדיר ומקודש, כגון דם עולת תמיד ודם חטאת עומדים, זה תדיר וזה מקודש ממנו, דהא אמרן דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה. הא מלתא מיבעיא בגמרא ולא אפשר. ונראה דתדיר קודם:

17. תפארת ישראל - יכין מסכת זבחים פרק י

ל (שהיא קדשי קדשים. מיהו תדיר ומקודש, כגון עולת מוסף ר"ח שהוא תדיר, ופר העלם דבר שהוא מקודש שדמה נכנס לפניו, אף דבש"ס לא איפשטא, ולרמב"ם) פ"ט מתמידין [יקריב איזה שירצה תחלה, אפ"ה מסתבר דתדיר קודם, דנפיק מקרא, ותו דרוב הפשיטות שרצה הש"ס למפשט, היו להקדים התדיר] ועי' ר"ט"ז בא"ח סי' תרפ"א:]

18. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צ עמוד ב

כשם שקודמין בהקרבנות קודמין באכילתן.

19. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ט

הלכה יא

מנחות קודמין ליין, והיין קודם לשמן, והשמן קודם ללבונה, ולבונה קודמת למלח, ומלח קודם לעצים, אימתי בזמן שבאו כולן כאחד, אבל הבא ראשון קרב ראשון והבא אחרון קרב אחרון.

20. תוספתא מסכת זבחים (צוקרמאנדל) פרק י

הלכה ה

פרים קודמין לאילים ואילים קודמין לכבשים אימתי בזמן שבאו כאחד אבל הבא ראשון קרב ראשון הבא אחרון קרב אחרון לחם הפנים קודם לשתי הלחם:

21. חפץ חיים, זבח תודה לזבחים פ"י

האי אימתי וכו'. 'כן מוכח מסידור הרמב"ם בהלכותיו שהפרים קודמין לאילים וכו' הנזכר בתוספתא באחרונה הקדים הרמב"ם לכתבה בהלכה ט' ובהלכה יו"ד והלכה י"א העתיק שאר הדברים הנזכר בתוספתא וסמוך להם העתיק האי אימתי וכו' ש"מ דאכולהו קאי. ודע דלענין תדיר או מקודש מוכח מהסוגיא דף צ"א דלא משגחינן במי שבא ראשון לעזרה דלא נדחה עי"ז מעלת תדיר או מקודש רק לענין דברים הנזכר בתוספתא זו שאינם אלא מצד סברא בעלמא. והרמב"ם הכניס בכלל הזה גם הא דאיתא בהוריות דעומר קודם לכבש הבא עמו דבזה ג"כ דוקא בשבאו כאחד והיינו דזה הוא ג"כ קדימתו מצד הסברא:

22. מקדש דוד קדשים סימן ט

אך נראה לומר דזה דאמרינן בתוספתא דאם בא ראשון לעזרה קרב ראשון הוא דוקא בקרבנות של ב' בני אדם, דנראה דהטעם דאם בא ראשון קרב ראשון הוא משום דמצות הקרבת הקרבן על הכהנים חל משבא הקרבן לעזרה דאז הוא ראוי להקרבה, דאין על הכהנים להביא הקרבן מתוך ביתו של בעל הקרבן, וכיון שבא הקרבן ראשון לעזרה וכבר נתחייבו הכהנים בהקרבתו הוא קודם להשני, אף אם השני יותר תדיר או מקודש, וזה שייך רק בקרבנות של ב' בני א' אחד תדיר מחבירו או אחד מקודש מחבירו, ודין קדימה שייך בזה רק לגבי הכהנים שעליהם להקריב ב' הקרבנות וצריכים להקדים התדיר, וכיון דזה שאינו תדיר בא קודם וכבר נתחייבו הכהנים בהקרבתו הוא קודם, אבל בב' קרבנות של אדם אחד תדיר ואחד אינו תדיר או אחד מקודש ואחד אינו מקודש, דאף על הבעלים ג"כ איכא ב' מצוות שעליו להביא שניהם, א"כ זה תדיר קודם איכא ג"כ גבי בעלים, דזה תדיר קודם שייך בכל מצוות שבתורה ולא דוקא בהקרבת קרבן, ולענין חיוב הבעלים אין נ"מ אם בא תחילה לעזרה, דלענין חיוב הבעלים אין ביאת העזרה עושה כלום, דחיוב ההקרבה שעל הבעלים היה אף קודם, וא"כ בתמידין ומוספין ששניהם הם קרבנות ציבור, ועל הציבור להביא שניהם, א"כ מצד חיוב הציבור לעולם התדיר קודם אף אם בא תחילה לעזרה, וכן קרבן יחיד שבא לעזרה קודם התמיד ג"כ צריך להקריב התמיד תחילה משום תדיר קודם, דלהקריב התמיד מוטל על כל אחד מישראל שהכל בעלים שלו ותדיר קודם.]

23. תוספות מסכת זבחים דף פט עמוד א

כל התדיר, שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד - תימה דבפרק תמיד נשחט) פסחים דף נח (אמרינן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד שנאמר העולה עולה ראשונה ל"ל תיפוק לי מהכא וכי תימא דההוא לנדריים ונדבות והאי למוספין דמוספין קבוע להם זמן ונדריים ונדבות אפשר בכל יום ותדיר הא בפרק התכלת) מנחות דף מט (מייתי בהדיא קרא דהעולה אמתני' דהתמידין אין מעכבין את המוספין דקאמר ה"ד אי דאית ליה) ולקדם (והתניא מנין שלא יהא דבר כו' ועוד קשה טפי בסוף הגזול קמא) ב"ק דף קיא (דריש מדכתיב מלבד איל הכפורים מכלל דכסף ברישא ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר מכלל דמוספין ברישא והתניא מנין שלא יהא דבר כו' הוה ליה למיפריך ממתני' דהכא דאדרבה דדריש מדכתיב מלבד עולת הבוקר מכלל דתמידין קודמין וליכא למימר נמי דאיצטריך קרא דהכא לציבור שאין להם תמידים ומוספין אלא כדי אחד מהם דמתני' לאו בכי האי גוונא איירי דומיא דסיפא דקתני דם חטאת קודם לדם עולה וליכא למימר דחד למצוה וחד לעכב דעיכובא ליכא כדאמר בפ' התכלת) מנחות דף מט (.

וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמת הקטרה דבהקטרה איירי וקרא דהכא להקדמת שחיטה דתעשו את אלה בעשייה דדם [איירי] והשתא ניחא דמייתי דרבא בפרק התכלת) שם (למימר דאפי' בהקטרה דלא תנן תמיד של שחר קודם א"נ משום דלשון שלא יהא דבר קודם משמע טפי עיכובא אתיא טפי מן משנה והשתא ניחא דלא מייתי בהגזול קמא) ב"ק דף קיא (ממתני' לאוכוחי על מלבד איל הכפורים דלא הוי כסף ברישא דלעולם כסף ברישא כיון דכתיב כסף קודם ואחר כך איל אבל הכא איירי בעשיית הדם וה"ק קרא מלבד עולת הבוקר שעשיתם כבר עבודת הדם תעשו את אלה אבל הקטרה דכתיב מקמי קרא דמלבד עולת הבוקר תהיה קודם התמיד דכולהו קראי דקמיה בהקטרה משתעי דהא כתיב בהו אשה ריח ולהכי איצטריך לאתויי מהעולה דאע"ג דהקטרת דמוספין כתיבי מקמי עולת הבקר הקטרת תמיד קודמת להו ה"נ הכא אף על גב דכסף כתיב מקמי מלבד איל הכפורים יכול להיות דאיל קודם מיהו קשה דקראי דקמי מלבד עולת הבוקר בעבודת דם) נמי [איירי דכתיב לעיל מיניה ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם וכפרה בדם היא ועוד אמאי לא גמרינן הקטרה ודם מהדדי ומפרש ה"ר חיים דקרא דהעולה איצטריך לחביתין דמכל התדיר לא אתי דבכל יום איתנהו כתמיד וכן מוכח ביומא בפרק אמר להם הממונה) דף לד (דקאמר איברים קודמין למנחה דתניא מנין שלא

יהא דבר כו' ואמר רבא כו' ובמנחת חביתים איירי דאי במנחת נסכים תיפוק לי מדכתיב עולה ומנחה וקרא דהכא איצטריך ללמד על כל התדירין שקודמין מיהו אין מרויח כלל בזה יותר משאם נאמר דאיצטריך העולה לנדורים ונדבות ויש לתמוה אמאי לא נפקא לן דתמידים קודמין למוספין מדכתיב בתמיד בבקר ויוקדם דבר שנאמר בו בבוקר למוסף שכתב בו ביום דמשמע בעיצומו של יום כדדרשינן [התם] [ג"ז שם (ביום לאחר ואמרינן נמי) פסחים דף נח (מוספין בשש ואז אינו בקר והיינו יכולין לדחוק ולומר דאי לאו קרא דהעולה היינו מאחרין הקטרת תמיד עד אחר הקטרת המוסף כדמשמע בהגוזל קמא) ב"ק ד' קיא (מזכתיב מלבד ותעשה בבוקר הוה מוקמינא לעבודת הדם אבל עדיין קשה כיון דכתיב העולה לאפוקי מההיא סברא ל"ל קרא דמלבד לאשמועי' דתמידין קודמין למוספין לעבודת הדם תיפוק ליה מדכתיב בתמיד בבוקר ובמוספין ביום.

24. חברותא - הערות זבחים פרק י

והגר"א וסרמן בקוב"ש הקשה בדברי התוס', מה החילוק בין זריקה להקטרה, ואם מצאנו שבזריקה יש מעלה לתדיר, אם כן, הוא הדין בהקטרה, וכמו שמזה לומדים לכל המצוות התדירות שקודמות הוא הדין בהקטרה] ותוספות עצמם הקשו על דבריהם שנלמד הקטרה מזריקה, אולם משמע מזה שיש חילוק, וזה צריך באור.

ובקהלות יעקוב כתב ליישב, שדין הקטרה של הקרבן אין הוא דין בקרבן בעצמו, ואין בהקטרה שם הקטרה של תמיד, או שם הקטרה של שלמים, אלא דין הוא שכל קרבן שנזרק דמו הרי הוא טעון הקטרה. ולכך, לולי הפסוק"ה היא העולה, "המלמד שגם בהקטרה יש דין קדימה, היינו אומרים שעל אף שבכל מצוה יש דין קדימה לתדיר לפני שאינו תדיר, בהקטרה, שאין בה כלל שם של תמיד בהקטרה, אין בה דין קדימה, לכך צריך ללמד הפסוק של"ה היא העולה, "עולה ראשונה.

אולם הביא שם בקה"י שחתנו הגרמ"ש ברמן שליט"א הוכיח שדין הקטרה של כל קרבן וקרבן הוא דין הקטרה מיוחדת של אותו קרבן, ואין הוא דין כללי של הקטרה, לפי שמבואר בגמרא במנחות] פט ב [שקרבן התמיד טעון שני גיזורי עצים בהקטרתו. ואם הקריבו שלא לשמה, אין בו דין שני גיזורי עצים, שהרי הוא כעולה. ומוכח שיש דין הקטרה מיוחד של עולה, ודין הקטרה מיוחד של קרבן תמיד.

25. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ט

הלכה א באחד בתשרי מקריבין מוסף היום פר ואיל ושבעה כבשים הכל עולות ושעיר חטאת הנאכלת, וזה מוסף היום יתר על מוסף ראש חודש הקרב בכל ראש חודש, לפיכך אם חל להיות בשבת היו שם שלשה מוספין מוסף שבת ומוסף ראש חודש ומוסף היום.

הלכה ב וכיצד סידור הקרבנות, מוסף שבת תחלה ואחריו מוסף החדש ואחריו מוסף יום טוב, שכל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכן כל המקודש מחבירו קודם את חבירו, היה לפניו תדיר ומקודש יקדים איזה מהם שירצה.

הלכה ג עבר או שכח ושחט את שאינו תדיר או הפחות בקדושה תחלה מקריבו ואח"כ שוחט את התדיר או את המקודש.

הלכה ד ואם נשחטו שניהם כאחד יהיה זה ממרס בדם עד שיזרק דם התדיר או דם המקודש.

הלכה ה דם החטאת קודם לדם העולה מפני שדם החטאת מכפר, איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהעולה כולה לאשים, דם חטאת ואיברי עולה אי זה שירצה יקדים, וכן דם עולה ואימורי חטאת או דם עולה ודם אשם אי זה שירצה יקדים.

הלכה ו מנחת האיש קודמת למנחת האשה, מנחת חטים קודמת למנחת שעורים, מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מפני שהיא באה על חטא, מנחת נדבה ומנחת סוטה אי זו שירצה מהם יקדים

26. תפארת ישראל - יכין מסכת זבחים פרק י משנה א

ג) מלבד עולת הבקר וכו'. דלאשר לעולת התמיד מיותר, אלא ה"ק קרא, להכי מלבד עולת הבוקר, דמשמע דעולת הבוקר קודמת, משום לאשר היא עולת התמיד, שהיא תדירה, ומנה נילף לכל תדיר שיוקדם, [ומיהו בדם שהוא עיקר

הכפרה, מעכב אפילו בדיעבד בהקריב השאינו תדיר תחלה, ורק באימורין רק לכתחילה תדיר קודם, כך כ'הרמ"ז, מיהו ברמב"ם פ"ט מתמידין משמע דבכולן בדיעבד כשר]:

27. תלמוד בבלי מסכת ערכין דף יא עמוד ב

רבי יוסי אומר: מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב; אמרו: כשחרב הבית בראשונה, אותו היום תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היתה, ומשמרתו של יהויריב היתה, והיו כהנים ולוים עומדים על דוכן ואומרים שירה, ומה שירה אמרו? וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם, ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום, וכן בשניה; האי שירה מאי עבדתיה? אילימא דעולת חובה, מי הואי? ב"ז בתמוז בטל התמיד, אלא לאו דעולת נדבה!

28. שפת אמת מסכת זבחים דף פט עמוד א

בתוס ד"ה כל התדיר תימא כו' נראה ליישב דנ"מ באם אין להם כבש לתמיד דלא שייך קדימה לתדיר רק אם שניהם לפנינו אבל כשאין כבש לתמיד אין לבטל חטאת וקרבת אחר רק מטעם עולה ראשונה צריכין להמתין עד שיביאו כבש לתמיד מיהו אם כל היום לא נמצא כבש (*אפשר דלא שייך טעם עולה ראשונה ג"כ והוי כמו דיעבד רק אם יבוא עוד כבשים ועדיין אינן לפנינו ע"ז צריכין קרא דעולה ראשונה כנ"ל גם מ"ש התוס' ויש לתמוה אמאי לא נפקא לן דתמידין קודמין מדכתיב בבוקר כו' נראה דתוס' סמכו עמ"ש מקודם דמתני' מיירי בשניהם לפנינו אבל לענין חוסר כבשים שפיר צריכין למילף דכבש דתמיד של בה"ע קודם למוסף אף על גב דהוא אחר המוסף:

29. חידושי הגרי"ז מסכת מנחות דף מט עמוד א

שם, בגמ' פשיטא תמידין עדיפי דהו"ל תדיר ומקודש, צ"ע מ"ש דלא נקט משום דהעולה עולה ראשונה, ונראה דהנה יש לעיין בעבר זמן התמיד לאחר ד' שעות אם יהיה הדין שלא יקטירו משום דהעולה עולה ראשונה דיש לומר דזהו דוקא בזמן ההקרבה של תמיד, ולפי"ז זהו מוכח גם מסוגיא דידן דאמרינן גם בתר הכי אלא פשיטא דלית ליה, ע"ש, וצ"ע דהא גם בלית ליה הוה החיסרון דהעולה עולה ראשונה וכמו באית ליה ומאי מרווחינן בדלית ליה יותר, וע"כ דכוונת הגמרא בדלית ליה ויעבור זמן התמיד דבזה ליכא משום העולה עולה ראשונה וע"ז פריך דאז גם א"א להקריב משום דתדיר ומקודש, והנה רצה אחד להוכיח בדלית ליה לא קפדינן על עולה ראשונה דהלא ב"ז בתמוז בטל התמיד וקרבתו קרבו עד ט' באב כמבואר בערכין) דף י"ב ע"א, (ולפי הנ"ל פשוט דאין ראייה על זה דהא דהקריבו קרבנות היינו בתר זמן התמיד דאז אין דין דהעולה ראשונה וכדמשנינן בסוגיין בדלית ליה גם יהיה הדין דהעולה עולה ראשונה אלא דיקריבו אחרי זמן התמיד שאחרי הזמן ליכא לדין זה.